

บทที่ 1

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งอันหนึ่ง เพราะการศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นรากฐานของการพัฒนาคนให้ไปสู่ระบบสังคม เพื่อการพัฒนาสังคมต่อไป ดังสุนทร อมรวิวัฒน์ ได้กล่าวว่า การศึกษาคือเครื่องมือและกระบวนการต่อเนื่องอย่างหนึ่ง ที่จะช่วยให้มนุษย์มีความเจริญงอกงาม ปรับตัวได้ ดำเนินชีวิตที่ดี และมีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ มนุษย์เรียนรู้ได้ คิดได้ ทำได้ และแก้ไขปัญหาได้ เพราะมนุษย์ได้รับการศึกษา ซึ่งอาจเป็นการศึกษาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติในวิถีดำเนินชีวิต การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษากับชีวิต จึงเป็นเส้นใยสองเส้นพันรวมกัน เป็นเกลียวแน่นสนิท ต้องเอื้ออำนวยประโยชน์แก่กัน และกัน และมีผลกระทบต่อกันตลอดมา (สุนทร อมรวิวัฒน์ 2527 : 21)

... การศึกษา คือ การพัฒนามนุษย์ให้พึ่งตนได้ คำว่า มนุษย์ หมายความว่าถึงทั้งส่วนบุคคล และสังคมมนุษย์ มนุษย์นั้น พัฒนาได้ตั้งแต่เกิดจนตาย การศึกษาจึงต้องมีหน้าที่และบทบาทตลอดชีวิตของบุคคล (ระวี ภาวิไล 2526 : 25)

การศึกษาพยาบาล เป็นการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งมีเป้าหมายการศึกษาคือ การผลิตพยาบาล ออกไปเพื่อรับใช้สังคมในการให้บริการด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชน การพยาบาล (Nursing) คือ การกระทำในกิจกรรมการสังเกต การดูแล การให้คำปรึกษา แนะนำ การสอนและการนิเทศแก่ผู้ป่วย ได้รับบาดเจ็บ มีความพิการ หรือบุคคลปกติเพื่อคงไว้ซึ่งสุขภาพดี และป้องกันการเจ็บป่วยที่จะเกิดขึ้น ต่อตนเองและผู้อื่น กิจกรรมดังกล่าวต้องการการตัดสินใจและทักษะเป็นพิเศษ โดยตั้งอยู่บนฐานของศาสตร์ สาขาการพยาบาล และศาสตร์สาขาอื่น ๆ (จินตนา ยูนิพันธุ์ 2527 : 23) หรือการพยาบาล เป็นวิชาชีพที่ต้องช่วยเหลือบุคคล ไม่ว่าจะคนเจ็บหรือคนดีก็ตาม ให้ปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อดำรงภาวะสุขภาพดี พ้นจากสภาพเจ็บป่วยหรือตายอย่างสงบตามปกติ เขาอาจทำกิจกรรมเหล่านั้นได้โดยไม่ต้องอาศัยความช่วยเหลือ เนื่องจากเรามีความรู้ มีพลังและกำลังใจ การช่วยเหลือของเราจึงเป็นการเพิ่มความรู้ เพิ่มกำลังใจและเพิ่มกำลังใจ ที่เขาขาดไปให้เขาได้ช่วยตนเองได้โดยเร็วที่สุด โดยที่พยาบาลเป็นสติ สำหรับผู้ที่ไร้สติ เป็นความรู้สึกที่จะมีชีวิตอยู่ สำหรับผู้ที่อยากตาย เป็นดวงตาสำหรับผู้ที่นัยน์ตาเริ่มจะบอด เป็นถนนหนทางที่จะก้าวต่อไปสำหรับเด็กเกิดใหม่ เป็นความรู้ ความมั่นใจสำหรับผู้เริ่มเป็นมารดา

เป็นแขนเป็นขาสำหรับผู้พิการหรืออัมพาต และเป็นเสียงสำหรับผู้ที่อ่อนเปลี้ยจนเกินกว่าที่จะ เปล่ง เสียงพูดออกมาได้ (เฮนเดอร์สัน อ่างใน ฟาริดา อิบราฮิม 2525) จากความหมายของการพยาบาลจะ เห็นว่า การพยาบาลจะต้องนำศาสตร์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้โดยเฉพาะทฤษฎีทางศาสตร์สังคมและศาสตร์การแพทย์ โดยเฉพาะทฤษฎีการปรับตัว (theory of adaptation) เช่น การปรับตัวทางกาย คืออุณหภูมิที่ร้อน เย็น หรือการปรับสภาพจิตในการปรับตัวกับสังคม ทฤษฎีระบบ (system theory) เช่น ทฤษฎีมนุษย์ ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อย ๆ ในร่างกายประสานกัน ทำงานร่วมกันโดยมีปฏิกริยากับสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกร่างกาย และทฤษฎีพัฒนาการ (developmental theory) ระบบการพยาบาลถือเป็นระบบย่อยของระบบบริการสุขภาพ และระบบบริการสุขภาพก็เป็นระบบย่อยของระบบสังคม เช่นเดียวกัน ดังนั้น เป้าหมายของระบบการพยาบาลต้องไปกันได้กับระบบบริการสุขภาพ คือมีผู้ป่วยเป็นแกนกลาง (ฟาริดา อิบราฮิม 2525 : 106)

การจัดการศึกษาพยาบาลจึงจำเป็นต้องจัดให้สอดคล้องกับระบบพยาบาลดังกล่าว คือมีผู้ป่วยเป็นแกนกลางในการศึกษา ดังนั้นในการจัดการศึกษาพยาบาล จึงต้องจัดการศึกษาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กันไป โดยเฉพาะจะได้ฝึกปฏิบัติกับผู้ป่วยโดยตรง ในโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลชุมชน ศูนย์อนามัยแม่และเด็ก และสถานบริการสุขภาพอื่น ๆ ของรัฐและเอกชน ทั้งในเมืองและชนบท จะเห็นว่า ประสิทธิภาพการฝึกปฏิบัติการพยาบาล มีความสำคัญและมีผลต่อการปฏิบัติวิชาชีพมาก ดังเห็นได้จากผล การวิจัย การติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์บัณฑิต (พยาบาลและผดุงครรภ์) คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ปีการศึกษา 2525 พบว่า ...ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบัณฑิตอยู่ในเกณฑ์ดี และดีมากเหมือนกันในทุก ๆ หน่วยงาน บัณฑิตส่วนมากมีเจตคติต่อหลักสูตรค่อนข้างดี แต่ไม่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน บัณฑิตร้อยละ 50 เท่านั้นที่เข้าใจเรื่องปรัชญา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเห็นว่าหลักสูตรจัดให้สอดคล้องกับปรัชญาและความต้องการของสังคม บัณฑิตร้อยละ 79.57 มีความเห็นว่าเป็นการสำเร็จการศึกษารู้สึกมีความมั่นใจในการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง เหตุผลที่ทำให้เกิดความมั่นใจในระดับปานกลางและน้อยนั้นคือ ได้รับประสบการณ์ การพยาบาลในหน่วยงานนั้น ๆ ไม่เพียงพอในขณะที่ศึกษา และไม่ได้ทำงานในหน่วยงานที่ตนถนัด นอกจากนี้ยังมีข้อคิดเห็นต่าง ๆ เพิ่มเติม มีข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและคุณภาพของบัณฑิตให้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ (สุทธิรัตน์ พิมพ์งค์, ทัศนาศ นุญทอง, วิเชียร ทวีตภา 2527 : 115 - 125)

จากการศึกษาระยะยาวเพื่อประเมินผลหลักสูตรพยาบาล 4 ปี จากนักศึกษาพยาบาลรุ่นปี การศึกษา 2524 ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาลในปีการศึกษา 2524, ถึงปี

การศึกษา 2526 โดยประเมินสภาพการดำเนินการผลิตพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลใน 5 ด้าน ได้แก่ หลักสูตรการศึกษา บุคลากร อาคารและสิ่งอำนวยความสะดวก ค่าใช้จ่าย และสภาพเกี่ยวกับนักศึกษา และประเมินกระบวนการผลิตพยาบาลในเรื่องการสอบคัดเลือก และการจัดการศึกษาประเมินคุณภาพของผลผลิต ว่ามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทัศนคติต่อวิชาชีพ รวมทั้งศึกษาถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อการเรียนของนักศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา เป็นนักศึกษารุ่นปีการศึกษา 2524 ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ปีที่ 2 และปีที่ 3 จากหลักสูตรพยาบาล 4 ปี จำนวน 1,223 คน ผลการวิจัยโดยสรุป เฉพาะการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติพบว่า ส่วนใหญ่จัดให้นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติจำนวนชั่วโมงฝึกมากกว่าที่กำหนดในปีที่ 2 และปีที่ 3 ส่วนปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลจัดให้นักศึกษาฝึกภาคปฏิบัติจำนวนชั่วโมงน้อยกว่าที่กำหนด จำนวนหน่วยงานที่เป็นสถานที่ฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาในปีที่ 3 ส่วนใหญ่ฝึกปฏิบัติในโรงพยาบาล เขตเมืองหรือจังหวัด และฝึกในสถานบริการสาธารณสุขอื่น ๆ ในเขตชุมชนอำเภอหรือตำบลมากกว่านักศึกษาปีที่ 1 และปีที่ 2 ซึ่งเมื่อพิจารณาโดยส่วนรวม วิทยาลัยพยาบาลส่วนใหญ่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนภาคปฏิบัติในทุกด้าน ยกเว้นด้านจำนวนอาจารย์ที่สอนและนิเทศ นักศึกษาพยาบาลเพียงด้านเดียวที่ยังไม่พร้อม (กองงานวิทยาลัยพยาบาล 2526 : 96) ประเด็นปัญหาที่เป็นประเด็นที่น่าสนใจในการศึกษาวิจัยมาก เพราะการนิเทศการศึกษาคือกระบวนการการทำงานร่วมกันกับครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน (สังคอุทรานันท์ 2528 : 29) และในการบริหารงานนั้นการนิเทศถือเป็นหัวใจที่สำคัญ ในการควบคุมงานเพื่อสู่เป้าหมายที่วางไว้ (Claude 1979 : 1 - 2) ซึ่งในการศึกษาพยาบาลและการปฏิบัติพยาบาล การนิเทศการศึกษาพยาบาล การนิเทศงานพยาบาล ถือเป็นสิ่งสำคัญมากในการที่จะให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย ดัง ฟาริดา อิบราฮิม ได้กล่าวไว้ว่า หัวใจของการปฏิบัติพยาบาลคือ การนิเทศ หัวหน้าพยาบาล หรือหัวหน้าทีม ต้องใช้การนิเทศเป็นแนวทางในการทำงาน ทั้งนี้เพราะการปฏิบัติพยาบาลต้องกระทำในรอบ 24 ชั่วโมง และต้องกระทำเป็นทีมดังกล่าว เมื่อคนคนเดียวไม่สามารถให้การพยาบาลผู้ป่วยตามแผนที่วางไว้ จึงต้องมีการมอบหมายบุคคลอื่นให้นำแผนการพยาบาลไปปฏิบัติเพื่อการดูแลที่ต่อเนื่อง มีคำกล่าวเสมอถึงปัญหาในการปฏิบัติงานของคนไทย ที่สำคัญคือ ปัญหาอันเนื่องมาจากการขาดการนิเทศ ดังนั้นจึงขาดการติดตามงานทุกอย่างที่มีมอบหมาย หรือนำไปปฏิบัติ ถึงแม้แผนการพยาบาลและทีมพยาบาลจะได้รับการยอมรับว่าช่วยให้ผู้ป่วยได้รับการพยาบาลที่มีเป้าหมายมากขึ้น แต่ถ้าขาดการนิเทศการปฏิบัติพยาบาลย่อมสำเร็จได้ยาก

ฉะนั้นในการทำงานจึงมีความจำเป็นต้องนำการนิเทศมาใช้ เพราะการนิเทศงานเป็นกระบวนการอำนวยความสะดวกของหน่วยงาน ช่วยในการบริหารงานไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์

ซึ่งนอกจากการวางแผนงาน การประสานงาน และการควบคุมงานที่ดีแล้ว ผู้นิเทศซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากหัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา จะช่วยให้งานดำเนินไปตามขั้นตอนต่าง ๆ ได้สะดวก รวดเร็ว และคล่องตัวยิ่งขึ้น การนิเทศงานมิได้เป็นสายการบังคับบัญชา แต่เป็นสายงานสนับสนุนหรือสายงานทางวิชาการ เป็นการช่วยเหลือแนะนำสนับสนุนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้สามารถทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ นโยบายและแผนงานที่กำหนดไว้จากระดับบริหารไปสู่ระดับปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ และให้งานนั้นเกิดประสิทธิผลสูงสุด การนิเทศงานจึงเป็น "ความร่วมมือ" มิใช่การตรวจและควบคุม ถ้าจะมีการควบคุมอยู่บ้างในการนิเทศงานก็เป็นลักษณะ "การควบคุมงาน" มิใช่ควบคุมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน (กระทรวงสาธารณสุข 2526 : 1)

การศึกษาพยาบาลเป็นการศึกษาวิชาชีพ ซึ่งการศึกษาวินิจฉัยทุกแขนงถือว่าการศึกษากฎปฏิบัติเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยให้นักศึกษาได้มีโอกาสฝึกงานจนมีความสามารถ ความเข้าใจในงาน เกิดทักษะในวิชาชีพอย่างแท้จริง สามารถนำประสบการณ์ที่ได้รับนี้ไปใช้เมื่อสำเร็จการศึกษา การศึกษาวินิจฉัยพยาบาลแบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีส่วนใหญ่สอนในห้องเรียน ส่วนภาคปฏิบัติเป็นการนำวิชาการต่าง ๆ ที่เรียนแล้วจากห้องเรียนมาใช้ในการพยาบาลผู้ป่วยในสภาพที่แท้จริง โดยมีสถานที่ฝึกปฏิบัติที่ให้ผลดีที่สุดคือ บนหอผู้ป่วย ซึ่งมีผู้ป่วยจริง ๆ เปรียบเหมือนห้องทดลองปฏิบัติการของนักศึกษาพยาบาล การเรียนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ และประสบการณ์ด้านต่าง ๆ เป็นการฝึกฝนการนำความรู้ทางทฤษฎีมาใช้ปฏิบัติกับผู้ป่วย ทำให้เกิดความเข้าใจในการแก้ปัญหา สามารถให้การพยาบาลที่จะสนองความต้องการของผู้ป่วยได้ทุก ๆ ด้าน ดังที่องค์การอนามัยโลก กล่าวไว้ว่า ในขณะที่นักศึกษาพยาบาลใช้เวลาศึกษาภาคปฏิบัติบนหอผู้ป่วยนั้น จะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จของวัตถุประสงค์ของการศึกษาในวิทยาลัยพยาบาล และจะใช้เป็นเครื่องมือในการพิจารณาคุณค่าของโปรแกรมการศึกษา (World Health Organization, 1966, 103 - 104) จะเห็นว่าความสำเร็จของการศึกษาพยาบาล ไม่ได้ขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของการจัดหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการบริการพยาบาลและการนิเทศที่ดีควบคู่กันไปด้วย เพราะการบริการพยาบาล เปรียบเสมือนห้องทดลองที่นักศึกษาจะต้องไปฝึกทดลองนำความรู้ไปใช้แสดง ความรู้ในการที่จะให้บริการกับผู้ป่วยและประชาชน เพราะฉะนั้น การปรับปรุงคุณภาพของบริการพยาบาลจึงต้องกระทำควบคู่กันไปกับหลักสูตร และหลักประกันคุณภาพของการศึกษามิได้อยู่ที่โครงสร้างของหลักสูตร แต่อยู่ที่ผลของการนำไปใช้การประกันคุณภาพของการพยาบาลจะเป็นไปได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถและความรับผิดชอบร่วมกันของพยาบาลทุกฝ่าย เป็นสำคัญ ทุกฝ่ายจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพและรู้ถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของตน พยายามทำหน้าที่ของตนให้มีประสิทธิภาพและดำรงไว้ซึ่งคุณภาพ

แห่งวิชาชีพ หลักการพยาบาลคำนี้ถึงมาตรฐานพยาบาลว่าเป็นอย่างไร และมีการนิเทศโดยใกล้ชิด เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานที่ตั้งไว้ (สมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทย 2522 : 30, 35, 125, 127, 128)

จากการศึกษาหลักสูตรการศึกษาพยาบาลของกองงานวิทยาลัยพยาบาล พบว่าได้มีการส่ง นักศึกษาออกฝึกภาคปฏิบัติตั้งแต่ ปีที่ 2 จนถึงปีที่ 4 เพราะวิชาชีพพยาบาลนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกทักษะ ในการพยาบาล เพื่อให้สามารถทำการพยาบาลได้ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ป่วย ครอบครัวและประชาชนใน ชุมชน ผู้รับผิดชอบในการสอนและนิเทศนักศึกษาพยาบาล คืออาจารย์พยาบาลซึ่งปฏิบัติการในคลินิก อาจารย์พยาบาลปฏิบัติการคลินิกนั้นนอกจากจะต้องมีความรู้ความสามารถ เข้าใจในหลักสูตร เนื้อหา วิชาที่สอนแล้ว ยังจำเป็นต้องมีความรู้และทักษะอย่างแท้จริงในการให้การพยาบาลดูแลผู้ป่วย เพื่อจะ ได้สามารถถ่ายทอดวิทยาการและทักษะทางการพยาบาลให้แก่นักศึกษา นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีทัศนคติ ที่ดีต่อวิชาชีพ มีความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ผู้ร่วมงานบนหอผู้ป่วย ซึ่งมีอยู่หลายระดับ ด้วยกัน เพื่อสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นให้สำเร็จไปด้วยดี มีไหวพริบ มีการตัดสินใจเฉพาะหน้า ได้รวดเร็วและถูกต้อง เพราะถ้าตัดสินใจผิดพลาดอาจหมายถึงชีวิตของผู้ป่วย ต้องมีความสามารถในการแก้ปัญหา เข้าใจและสนองความต้องการของผู้ป่วยและนักศึกษาพยาบาล ตลอดจนเป็นแบบอย่าง ที่ดีแก่นักศึกษาพยาบาลได้ เพราะการฝึกปฏิบัติโดยส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาโดยใกล้ชิด การศึกษาเฉพาะ กรณีสผู้ป่วยหรือโรค หรือการที่นักศึกษาพยาบาลศึกษาด้วยตนเองโดยมีอาจารย์พยาบาลเป็นผู้นิเทศ อาจารย์พยาบาลซึ่งเป็นผู้สอนและผู้นิเทศนักศึกษาพยาบาลในการฝึกปฏิบัติงาน จึงเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญ ที่จะต้องสอนและนิเทศงานการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ เพื่อให้ ความรู้ ใ้ค่าปริกษา แนะนำ ช่วยเหลือนักศึกษาในขณะที่ฝึกภาคปฏิบัติหรือเมื่อประสบปัญหาในขณะที่ ปฏิบัติงาน ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลมีความรู้ ความสามารถในการพยาบาล รวมถึงลดความวิตก กังวล และสร้างความเชื่อมั่นในการฝึกปฏิบัติงานแก่นักศึกษาพยาบาลมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการ สนับสนุนให้นักศึกษานำความรู้จากภาคทฤษฎีและความรู้ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ และเป็นการประเมินผล การศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลด้วย จะเห็นว่าอาจารย์พยาบาลซึ่งสอนและนิเทศนักศึกษา พยาบาลในการฝึกปฏิบัติงานจะเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญมากในการเรียนการสอนวิชาชีพพยาบาล เพราะ นอกจากจะเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานแล้ว ยังเป็นผู้ให้ความรู้ทางวิชาชีพและเป็นส่วนที่สำคัญใน การสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพพยาบาล

ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาถึงสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล เพราะ จากบทความ ผลการวิจัย และประสบการณ์ของผู้วิจัย ซึ่งเป็นอาจารย์พยาบาล สิ่งสำคัญในการจัด

การเรียนการสอนพยาบาลภาคปฏิบัติคือ การนิเทศนักศึกษาพยาบาลในภาคปฏิบัติ เพราะเป็นการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรหลายฝ่าย รวมถึงเป็นการนำการศึกษาภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติกับผู้ป่วย และชุมชน ซึ่งจะต้องนำศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ และปรับให้เหมาะสมกับบุคคลและชุมชน ที่สำคัญคือ ต้องนิเทศนักศึกษาพยาบาล เพื่อพัฒนาให้เป็นผู้รู้ในวิชาชีพพยาบาล จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศอย่างใกล้ชิด การฝึกปฏิบัติของนักศึกษาเป็นสิ่งสำคัญเพราะกระทำกับชีวิตของบุคคล คือผู้ป่วย และประชาชน สิ่งดังกล่าวมานี้ เป็นเหตุผลหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจศึกษาในปัญหานี้ นอกจากนี้แรงสนับสนุนอีกประการหนึ่งที่ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข เพราะวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระจายอยู่ในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยทุกภาค ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และรับนักศึกษาพยาบาลที่ได้รับทุนการศึกษาจากโรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ และในการฝึกภาคปฏิบัตินั้นได้ส่งนักศึกษาไปฝึกปฏิบัติยังแหล่งเจ้าของทุน ซึ่งเป็นโรงพยาบาลศูนย์ โรงพยาบาลทั่วไป โรงพยาบาลชุมชน และสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ ของกระทรวงสาธารณสุขทั่วประเทศ วิทยาลัยพยาบาลเหล่านี้ จึงเป็นเสมือนสถาบันที่ผลิตบุคลากรพยาบาล ที่ต้องออกไปให้บริการการพยาบาลและการสาธารณสุข เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนทั่วประเทศ นอกจากนี้ผลการวิจัยของกองงานวิทยาลัย เกี่ยวกับการประเมินผลหลักสูตรเมื่อมีการศึกษา 2524 ถึงมีการศึกษา 2526 เฉพาะด้านหลักสูตรการศึกษาพยาบาล พบว่าส่วนใหญ่มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนทุกด้าน ยกเว้นด้านจำนวนอาจารย์ที่สอนและนิเทศนักศึกษาในภาคปฏิบัติที่ยังไม่พร้อม

ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่าอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ได้นิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลอย่างไร ผู้วิจัยคาดหวังว่าการวิจัยนี้จะยังประโยชน์ ในการที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลต่อไป เพื่อจะส่งผลโดยตรงต่อการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักศึกษาพยาบาล ผู้จะเป็นพยาบาลต่อไปในอนาคต

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ และผดุงครรภ์ (4 ปี) และหลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี) ของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล หลักสูตรพยาบาลศาสตร์ และผดุงครรภ์ และหลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ของอาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล สังกัด กองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

3. ขอบเขตของการวิจัย

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้ประชากรคือ อาจารย์พยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล 21 แห่ง สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข ซึ่งเป็นผู้สอนและผู้นิเทศนักศึกษาพยาบาล ในการฝึกปฏิบัติ

3.2 การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาเกี่ยวกับสภาพ ปัญหาและข้อเสนอแนะ การนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ในวิทยาลัยพยาบาล 21 แห่ง สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัด-กระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

4.1 ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

4.2 ผลการวิจัยนี้ เป็นแนวทางให้อาจารย์พยาบาลและผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียน การสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล ปรับปรุงการนิเทศการฝึกปฏิบัติ

5. ข้อตกลงเบื้องต้นในการวิจัย

5.1 ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามของอาจารย์พยาบาลทุกคนถือว่าเป็นคำตอบที่ตอบตามความเป็นจริงทุกประการ

5.2 วิทยาลัยพยาบาลทั้ง 21 แห่ง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แยกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มวิทยาลัยพยาบาลที่สอนวิชาพื้นฐานพยาบาลหลักสูตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ (4 ปี) เป็นเกณฑ์สำคัญมี 14 วิทยาลัยพยาบาล และกลุ่มวิทยาลัยพยาบาลที่สอนวิชาพื้นฐานพยาบาล หลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ (2 ปี) เป็นเกณฑ์สำคัญ มี 7 วิทยาลัยพยาบาล ซึ่งหลักสูตรทั้งสองนี้มีความแตกต่างกันทั้งในเรื่องของรายวิชา เนื้อหาวิชา ข้อกำหนดต่าง ๆ รวมทั้งการบริหารและการจัดการเรียนการสอน

6. คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

การนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล หมายถึง การสอน การช่วยเหลือ แนะนำปรับปรุง ดูแล ให้ความรู้ ในการเรียนการสอนภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

สภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง สภาพโดยทั่วไปและกระบวนการนิเทศในการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

ปัญหาการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง อุปสรรคในการจัดการนิเทศการฝึกปฏิบัติและเป็นสิ่งที่ควรแก้ไข

อาจารย์พยาบาล หมายถึง อาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล ที่สอนวิชาการพยาบาลภาคปฏิบัติ มีหน้าที่สอน นิเทศ ควบคุม และรับผิดชอบ ในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

การฝึกปฏิบัติ หมายถึง การศึกษาภาคปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล โดยมีการฝึกปฏิบัติงานบนหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลและสถานบริการสุขภาพต่าง ๆ ที่สถานศึกษาแต่ละแห่งกำหนดไว้

สถานศึกษาพยาบาล หมายถึง วิทยาลัยพยาบาล 21 แห่ง สังกัดกองงานวิทยาลัยพยาบาล สำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงสาธารณสุข

สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน หมายถึง โรงพยาบาลและสถานบริการสาธารณสุขต่าง ๆ ที่สถานศึกษาพยาบาลกำหนดให้เป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล

หลักสูตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ หมายถึง หลักสูตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ที่มีการจัดการเรียนการสอน 4 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์และผดุงครรภ์ชั้นสูง

หลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ หมายถึง หลักสูตรพยาบาลและผดุงครรภ์ที่มีการจัดการเรียนการสอน 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรพยาบาลและผดุงครรภ์

7. วิธีดำเนินการวิจัย

7.1 กลุ่มประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาจารย์พยาบาลผู้นิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาลในวิทยาลัยพยาบาล 21 แห่ง สังกัดกองงานวิทยาลัย สำนักงานปลัดกระทรวงกระทรวงสาธารณสุข รวมประชากรทั้งหมด 457 คน

7.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามใช้กับอาจารย์พยาบาล เพื่อศึกษาสภาพการนิเทศการฝึกปฏิบัติ และปัญหาในการนิเทศการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาพยาบาล

7.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บด้วยตนเอง และทางไปรษณีย์

7.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบเลือกตอบ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่และ ร้อยละ และจัดอันดับ

8. การนำเสนอการวิจัย

การเสนอผลการวิจัยจะนำเสนอข้อมูล ตามลำดับดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

กล่าวถึง ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย ประโยชน์ของการวิจัย ข้อตกลงเบื้องต้น คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กล่าวถึง หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และการวิจัยที่เกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา การนิเทศการพยาบาล การนิเทศการฝึกปฏิบัติทั้งของไทยและต่างประเทศ

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

กล่าวถึง วิธีดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยละเอียดในเรื่อง วัตถุประสงค์การวิจัย ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และการนำเสนอการวิจัย

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

กล่าวถึง ลำดับการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งนำเสนอในรูปแบบของตาราง ประกอบคำบรรยาย และการบรรยายสรุป

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป